

Rechtbank Rotterdam
10 april 2020, IEF 19144;
ECLI:NL:RBROT:2020:3406
(Strandstoel XXL)

Strandstoel XXL van Studio IDM is een beschermd ontwerp, niet ontleend aan eerder op de markt gebrachte 'Giant Deckchairs'. De strandstoel als vervaardigd voor en gebruikt op het Reggae Rotterdam Festival is een ongeoorloofde verveelvoudiging van Strandstoel XXL. Schade begroot op 110% van gewoonlijk gevraagde licentievergoeding.

[...]

2. De vaststaande feiten

[...]

2.2. Onderdeel van de ontwerpcollectie van Studio IDM is het ontwerp van de zogeheten StrandstoelXXL (hierna afgebeeld en ook wel kortweg aangeduid als 'het Ontwerp'), ontwikkeld in diverse varianten om voor bezoekers van evenementen en festivals een grote plek om te loungen of chillen te creëren.

StrandstoelXXL van Studio IDM, afmeting 5,5 bij 3,5 bij 3,5 meter

2.3. Studio IDM[...]verhuurt exemplaren van het Ontwerp van de StrandstoelXXL op basis van een licentie aan derden, zoals bijvoorbeeld organisatoren van evenementen en festivals.

2.4. Je Zusje [...] organiseert evenementen, waaronder het Reggae Rotterdam Festival.

2.5. [...] Venour houdt zich [...] onder meer bezig met de beoefening van de podiumkunsten en detailhandel via internet in kleding en modeartikelen. Venour staat ingeschreven op hetzelfde adres als Je Zusje.

2.6. In de aanloop naar het Reggae Rotterdam Festival editie 2017 heeft [...] Je Zusje een offerte bij Studio IDM aangevraagd voor de huur, inzet en gebruik van één exemplaar [...] van de StrandstoelXXL. Studio IDM heeft daarop een licentievergoeding van € 1.000,- (exclusief btw) per festivaldag geoffreerd. Je Zusje is met deze prijs [...] niet akkoord gegaan.

2.7. Op foto's van het Reggae Rotterdam Festival gehouden op 30 juli 2017 in het Euromastpark is de navolgende strandstoel te zien.

Strandstoel Reggae Rotterdam 2017

2.8. Bij e-mail van 16 augustus 2017 heeft Studio IDM de organisatie van het Reggae Rotterdam Festival en Je Zusje aangeschreven en – samengevat – gesteld op foto's van het festival een strandstoel te hebben aangetroffen die een één-op-één kopie is van het Ontwerp van de StrandstoelXXL, waarvoor geen toestemming is verleend, zodat sprake is van een inbreuk op de auteursrechten van Studio IDM en mogelijk van een verboden slaafse nabootsing. [...]

2.9. Bij e-mail van 17 augustus 2017 is namens Je Zusje als volgt gereageerd:

“(...)

We vinden het heel spijtig om te horen dat jullie er zo tegenaan kijken. Het was nooit onze intentie om jullie Ontwerp op welke manier dan ook te kopiëren en zijn er niet op de hoogte van dat jullie patent hebben op de “Strandstoel XXL.”

Het klopt inderdaad dat wij in juni contact met jullie hebben opgenomen en een offerte hebben aangevraagd. Aangezien het huren van de strandstoel niet binnen ons budget paste en wij van andere organisaties te horen kregen dat zij “de strandstoel” zelf hebben gemaakt, hebben wij er inderdaad voor gekozen om ook zelf een variant op de “strandstoel” te maken. Wij

zijn namelijk ook een groot creatief collectief, dat in machten is om zelf creatieve oplossingen te bedenken en uit te voeren. Dat gezegd hebbende, wij hebben geen inzage in jullie Ontwerp dus deze “strandstoel” is qua constructie en formaat afwijkend van het originele. Daarnaast hebben wij de stoel ook nooit de titel of naam “Strandstoel XXL” gegeven en niet voor commerciële doeleinden gebruikt. (...).”

[...]

2.11. In juli 2018 heeft Studio IDM ontdekt dat ook op het Reggae Rotterdam Festival editie 2018 de hiervoor onder 2.7. afgebeelde strandstoel is ingezet.

[...]

3. De vorderingen

3.1. Studio IDM heeft bij oorspronkelijke dagvaarding gevorderd om bij uitvoerbaar bij voorraad te verklaren vonnis:

A. voor recht te verklaren dat Je Zusje en Venour op toerekenbare wijze inbreuk hebben gemaakt op de auteursrechten van Studio IDM op het Ontwerp van de StrandstoelXXL en/of anderszins onrechtmatig hebben gehandeld jegens Studio IDM en/of gehouden zijn de daaruit voortvloeiende schade te vergoeden; en

Je Zusje en Venour hoofdelijk te veroordelen om:

met onmiddellijke ingang te (doen) staken en gestaakt te (doen) houden iedere inbreuk op de auteursrechten van Studio IDM op het Ontwerp van de StrandstoelXXL [...]

4. De beoordeling

[...]

4.5. Studio IDM voert als primaire grondslag voor de hiervoor onder 3.1. weergegeven vorderingen aan dat de door het collectief van Studio IDM ontworpen StrandstoelXXL een werk is in de zin van de Auteurswet (hierna: Aw), waarvan de strandstoel van Je Zusje een identieke kopie is, zodat sprake is van inbreuk op

haar auteursrecht dan wel – subsidiair – een slaafse nabootsing van het Ontwerp.

4.6. Je Zusje heeft bij verzetdagvaarding daartegen – verkort weergegeven – de navolgende weren opgeworpen:

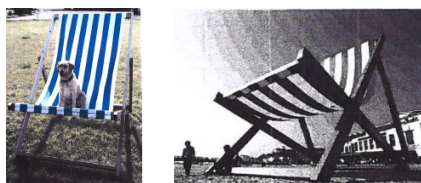
1. Studio IDM heeft niet nader gemotiveerd waarom zij als rechthebbende van het Ontwerp van de StrandstoelXXL heeft te gelden, dus kan reeds hierom geen sprake zijn van een inbreuk;
2. het Ontwerp van de StrandstoelXXL is geen auteursrechtelijk beschermd werk, nu dit is ontleend aan reeds eerder op de markt gebrachte ontwerpen die een uitvergrote vorm betreffen van de traditionele strandstoel;
3. de door Je Zusje voor het festival vervaardigde en aldaar gebruikte strandstoel is geen kopie van de StrandstoelXXL, maar wijkt daarvan af en is een ander werk, zodat geen sprake kan zijn van een inbreuk en/of slaafse nabootsing;
4. de strandstoel van Je Zusje is een parodie op het Ontwerp van de StrandstoelXXL.

auteursrechtelijk beschermd werk/ontlening

4.9. Om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen, is vereist dat het desbetreffende werk een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt. Dit betekent dat het ontwerp niet ontleend mag zijn aan een ander werk, respectievelijk dat de vorm het resultaat moet zijn van scheppende menselijke arbeid en creatieve keuzes. Daarbuiten valt in ieder geval al hetgeen een vorm heeft die zo banaal of triviaal is dat daarachter geen creatieve arbeid van welke aard dan ook valt aan te wijzen alsmede datgene wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect. Het Hof van Justitie EU heeft de maatstaf aldus geformuleerd dat het moet gaan om “een eigen intellectuele schepping van de auteur van het werk” (HvJEU 16 juli 2009 (Infopaq I), nr. C-5/08, ECLI:EU:C:2009:BJ3749). In dit arrest overwoog het Hof van Justitie voorts dat het zo kan zijn dat elementen die afzonderlijk beschouwd geen auteursrechtelijk te beschermen schepping van de auteur vormen, door de keuze, schikking en combinatie daarvan gezamenlijk wel als ‘werk’ kwalificeren.

4.10. Ter onderbouwing van haar verweer dat de StrandstoelXXL geen werk is, omdat het is ontleend aan andere op de markt gebrachte vergrote strandstoelen heeft Je Zusje een aantal afbeeldingen, kennelijk afkomstig van facebook, in het geding gebracht, waaronder – voor zover relevant – afbeeldingen van de blijkens datering eerder, namelijk reeds medio 2012, in Engeland op de markt gebrachte ‘Giant Deckchair’ en de ‘Pimms Bournemouth’ (hierna afgebeeld onder 4.11.). Kenmerkende verschillen tussen deze vergelijkbare eveneens uitvergrote strandstoelen en de StrandstoelXXL zijn er volgens haar niet, zodat het bij de StrandstoelXXL ontbreekt aan een eigen intellectuele schepping dan wel een persoonlijke noot. Bovendien is de verdere uitwerking ingegeven voor het verkrijgen van een technisch effect, aldus Je Zusje. Studio IDM heeft betwist dat haar StrandstoelXXL is ontleend aan deze stoelen. Zij voert daartoe aan dat die eerdere ontwerpen slechts normale uitvergrotingen betreffen van het archetype strand-of tuinstoel hetgeen de StrandstoelXXL volgens haar nu juist niet is.

4.11. Ter vergelijking zijn hierna afbeeldingen van de hiervoor bedoelde op de Engelse markt gebrachte uitvergrote strandstoelen opgenomen en daaronder een afbeelding van de StrandstoelXXL.

Glant Deckchairs 21st August 2012

StrandstoelXXL van Studio IDM, (5,5x3,5x3,5 meter)

4.12. De kantonrechter volgt Je Zusje in zoverre dat zeker enige gelijkheid tussen deze stoelen is waar te nemen, in die zin dat ze alle geïnspireerd lijken te zijn op het archetype strandstoel en daarvan een uitvergroting zijn, de ene wat extremer dan

de andere. Dat vormt op zich echter onvoldoende aanwijzing voor ontlening. Het grote verschil tussen de beide Deckchairs enerzijds en de StrandstoelXXL anderzijds, waarop ook Studio IDM heeft gewezen, is dat bij de Deckchairs de oorspronkelijke verhoudingen in maatvoering zijn gehandhaafd, terwijl dit bij de StrandstoelXXL juist is **losgelaten**. Het meest kenmerkende element van de StrandstoelXXL is daarmee de enorm uitgetrokken breedte waardoor een ander totaalbeeld, een geheel ander voorwerp in vormgeving is ontstaan dan die van de (Giant) Deckchairs. Reeds hierom kan naar het oordeel van de kantonrechter van ontlening geen sprake zijn.

4.13. De StrandstoelXXL kenmerkt zich behalve door de uitvergroting met de extreem uitgetrokken breedte nog door de toevoeging van een karakteristiek trapje, waarmee het zijn van een ontmoetingsplek voor meerdere personen wordt benadrukt. De uitvoering van de StrandstoelXXL kenmerkt zich voorts nog door de afgeknotte uiteinden van de balken en de gefreesde radius van de hoofdbalken. Dat deze eigenschappen uitsluitend zijn ingegeven voor het verkrijgen van een technisch effect, zoals door Je Zusje is aangevoerd, heeft Studio IDM gemotiveerd weersproken. Wie ten aanzien van deze details het gelijk aan zijn zijde heeft, kan in het midden blijven, nu dit naar het oordeel van de kantonrechter niet afdoet aan het feit dat het Ontwerp van de StrandstoelXXL als geheel dat zich kenmerkt door het extreem brede karakter en het uit de context halen van een gewoon meubel in combinatie met de daarnaast nog aangebrachte overige vormgevingselementen getuigt van creatieve keuzes en daarmee kwalificeert als ‘werk’ in auteursrechtelijke zin.

inbreuk

4.14. Vervolgens ligt voor de vraag of met de strandstoel van Je Zusje als vervaardigd voor en gebruikt op het fReggae Rotterdam Festival 2017 en 2018 inbreuk is gemaakt op de auteursrechten van Studio IDM ten aanzien van het Ontwerp van de StrandstoelXXL.

4.15. Van een ongeoorloofde verveelvoudiging in de zin van artikel 13 Aw is sprake

indien een voldoende mate van overeenstemming bestaat tussen het auteursrechtelijk beschermde werk en het beweerdelijk inbreukmakende werk. Daartoe moet worden beoordeeld of het beweerdelijk inbreukmakende werk in zodanige mate de auteursrechtelijk beschermde elementen van het eerdere werk vertoont dat de totaalindrukken die de beide werken maken te weinig verschillen voor het oordeel dat het eerstbedoelde werk als een zelfstandig werk kan worden aangemerkt. Bij de vergelijking van deze totaalindrukken dienen – gelet op het hierboven reeds vermelde Infopaq-arrest – ook de onbeschermde elementen in aanmerking te worden genomen, althans voor zover de combinatie van deze elementen aan de werktoets beantwoordt (zie o.a.: de Stokke-arresten van de Hoge Raad van 22 februari en 12 april 2013, NJ 2013, 501, 502 en 503).

4.16. Ter vergelijking zijn de litigieuze strandstoelen hierna nogmaals afgebeeld.

StrandstoelXXL van Studio IDM, Strandstoel festival Reggea Rotterdam 2017-2018

4.17. Je Zusje heeft ter onderbouwing van haar verweer dat geen sprake is van een inbreuk gewezen op de verschillen tussen beide ontwerpen, daaruit bestaande dat voor een zeer drukke bloemenprint is gekozen, waarmee bewust is afgeweken van een print die gebruikelijk is voor strandstoelen, en de compleet andere constructie blijkend uit het soort hout dat is gebruikt, de verwerking van het hout en de grotere bouten in en de afmetingen van de constructie. Deze verschillen maken dat nauwelijks sprake is van overeenkomsten

en dat Je Zusje andere, eigen creatieve keuzes heeft gemaakt, waaronder ook nog het weghalen van een trap of ander hulpmiddel. Er is daarom geen sprake van een kopie maar van een eigen oorspronkelijk werk in de zin van de Auteurswet, aldus Je Zusje.

4.18. Dit verweer faalt. Daartoe is het volgende redengevend. Beide strandstoelen beziend, is het uitvergroten en de daarbij gehanteerde onderlinge maatvoering de meest in het oog springende overeenkomst, in het bijzonder de absurd brede uittrekking van het zitgedeelte van het ontwerp, waardoor de strandstoelen het bijzondere karakter verkrijgen. Hiermee is het meest kenmerkende element van het Ontwerp van de StrandstoelXXL overgenomen. De door Je Zusje geduide compleet andere constructie, blijkend uit het gebruik van een andere houtsoort en bouten, valt daarbij nauwelijks op en maakt niet dat de strandstoel een totaal ander uiterlijk in vormgeving krijgt. Er is hooguit een verschil waarneembaar in de hoek die bij de constructie is gebruikt. Er is wel een duidelijk in het oog springend verschil in het gebruikte doek met afwijkende bloemenprint. Naar het oordeel van de kantonrechter is het gebruik van het soort print echter geen bepalend element ter verkrijging van de bijzondere vormgeving. Dit verschil doet de duidelijke overeenkomst dan ook niet teniet. Een en ander brengt de kantonrechter tot het oordeel dat de strandstoel van Je Zusje door de herkenbare overname van de auteursrechtelijk beschermde elementen – in het bijzonder de extreem uitgetrokken breedte van het Ontwerp en de verhouding in maatvoering – niet als een zelfstandig nieuw en oorspronkelijk werk kan worden aangemerkt omdat het totaalbeeld van de beide ontwerpen te weinig verschilt

4.19. Het door Je Zusje nog opgeworpen verweer dat geen sprake is van inbreuk omdat haar versie van de strandstoel voor het Reggae Rotterdam Festival een duidelijke parodie is waarmee de spot wordt gedreven met strandstoelen en meer specifiek de StrandstoelXXL, faalt evenzeer. Zoals uit het voorgaande blijkt, zijn de vormtechnische verschillen tussen beide strandstoelen verwaarloosbaar, terwijl niet valt in te zien dat de keuze voor het gebruik van een bloemenprint en/of het

weglaten van een trappetje humoristisch is bedoeld en men daarmee de spot zou willen drijven met de StrandstoelXXL. Deze bedoeling blijkt ook geenszins uit de correspondentie tussen partijen. Daaruit kan slechts worden opgemaakt dat de keuze voor het maken van een 'eigen' strandstoel is ingegeven door budgettaire overwegingen.

[...]

4.21. Het voorafgaande brengt voorts mee dat Je Zusje op grond van artikel 6:162 BW gehouden is de door haar handelen ontstane schade aan Studio IDM te vergoeden. Aan het daarvoor geldende vereiste dat de inbreuk aan haar kan worden toegerekend, is voldaan. Je Zusje is een professionele partij die op de hoogte had kunnen, althans behoren te, zijn van het bestaan van auteursrechten op vormgeving en van wie mag worden verwacht dat zij zich vooraf had vergewist of de vervaardiging van een gelijkende strandstoel was toegestaan.

4.22. Studio IDM heeft ter vergoeding van haar materiële schade een vergoeding gevorderd van de door haar gedeerde inkomsten ten bedrage van € 2.200,-. Dit bedrag is gelijk aan tweemaal de licentievergoeding (inclusief kosten van op- en afbouw en exclusief btw) die zij gewoonlijk pleegt te rekenen per festivaldag. Nu vaststaat dat Je Zusje de inbreukmakende strandstoel heeft gebruikt op tenminste twee edities van het Reggae Rotterdam Festival, te weten in 2017 en 2018, acht de kantonrechter de gevraagde vergoeding redelijk. Dit geldt evenzeer voor de daarnaast nog gevorderde vergoeding van immateriële schade – bestaande uit waardevermindering van de auteursrechten op de StrandstoelXXL doordat afbreuk is gedaan aan de exclusiviteit en aan de goede naam door gebruik van inferieure materialen – ten bedrage van € 220,- gelijk aan 10% van de normale licentievergoeding. Nu de hoogte van de gevorderde bedragen ook niet door Je Zusje is betwist, liggen de vorderingen ter zake (hiervoor weergegeven onder 3.1. sub E en F) voor toewijzing gereed.

[...]

Noot

Wie een stoel in de breedte uitrekt tot een bank creëert geen werk; de vorm is ontleend aan de strandstoel en de breedte is functioneel om aan meerdere personen naast elkaar plaats te bieden. Oorspronkelijkheid en een persoonlijk karakter lijken slechts aanwezig in het stofontwerp van de 'inbreukmakende' bank, dat blijkt geeft van louter creatieve, althans decoratieve keuzes.

De kantonrechter wekt de indruk zich te hebben laten overweldigen door de impact van het nagenoeg 'letterlijk' uitgewerkte idee van een extreem vergrote strandstoel die ook nog eens tot een gezellige bank wordt opgerekt, met gefreesde radius van de hoofdbalk ...

Troffel van Claes Oldenburg

Het op zoek gaan naar de ontlening van een idee (de extreme maatverandering), dat als zodanig per definitie onbeschermd is, is een dwaalspoor; terwijl het idee in kwestie bovendien bepaald geen vondst meer kan worden genoemd; de overdimensionele troffel van Claes Oldenburg, de badeend van Florentijn Hofman, de voorbeelden zijn eendeloos, en met de Fatboy (xxl kussen) zelfs te vinden in de auteursrechtelijke arena van de zitmeubelen (zie bijv. r.o. 6.7.4 in hof 's-Hertogenbosch 16 februari 2010 ECLI:NL:GHSHE:2010:BM0484).

Bij de uitwerking van het idee geeft het voortbrengsel van de eiser geen blijk van creatieve keuzes, integendeel; de vormgeving van het onbeschermd onderliggende werk, althans ontwerp, is zo letterlijk

mogelijk gereproduceerd in een veel groter formaat. De gefreesde balk en/of de afgeknotte uiteinden waaruit creatieve vormgevingskeuzes zouden blijken, zijn van dermate ondergeschikt belang dat zij niet blijken uit de afbeeldingen en geen invloed hebben op de totaalindruk. De zijdelingse verbreding om er een bank van te maken verraaft uitsluitend functionele motieven die – mocht het in het 'nieuwe normaal' nog tot festivals komen, uitsluitend aan belang zullen winnen (1,5m!).

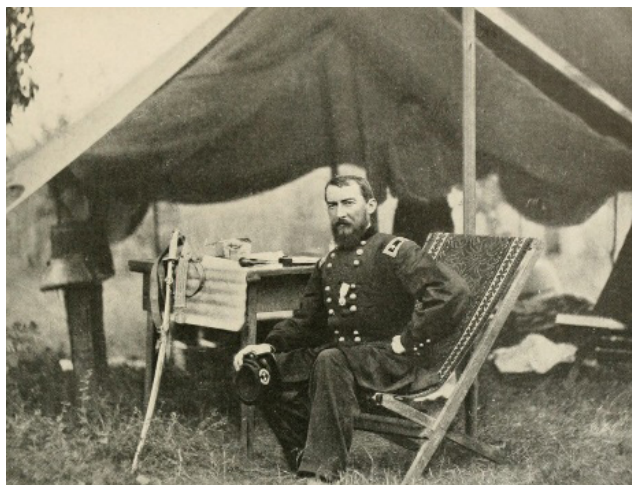
Marcel de Zwaan

Badeend van Florentijn Hofman

Fatboy (xxl kussen)

De vorm waaraan de xxl is ontleend is die van de historische strandstoel die, getuige dit beeld uit de Amerikaanse burgeroorlog alweer wat ouder is